

Allmänt om Tidanöringen

Insjö-öring

Insjööring är öring som anpassats till att leva helt och hållet i sötvatten. De förändrades när de blev instängda i sjöar efter istiden. Tidanöringen utgör en av tre kända stammar av insjööring som finns kvar i Vänern. De andra är Gullspångsöring vilken vandrar upp i Gullspångsälven, och Klarälvsöring vilken leker i Klarälven. Tidanöringen skiljer sig lite från de andra genom att den är mer anpassad till Tidans grumliga vatten. Stammarna kan fortfarande korsas med varandra men har med tiden utvecklat lokala anpassningar till de vattendrag de lever i.

Tidanöringen lever sitt vuxna liv i Vänern och vandrar upp i Tidans för att leka och fortplanta sig under hösten. En insjööring kan bli uppåt 20 år gammal men blir normalt 7-8 år. Den har en maxvikt på 7 kg och kan bli 80 cm lång.

Öringens rus — syre och grus

För att fortplanta sig vandrar öringen upp i Tidans med tillhörande biflöden. Lekområdena behöver ha tillgång till strömmande partier med god syresättning samt grusbotten. Öringen undviker ofta botten med alltför fint material som exempelvis sand och fint grus. Ju större öringen är desto grövre bottenstrukturer föredrar den. Det är också viktigt att det finns skuggande träd längs stränderna så att inte vattentemperaturen blir för hög. Många lämpliga biotoper finns relativt nära Tidans mynning vilket gör vattendraget unikt. Den kalkrika berggrunden gör också att pH är högt i hela Tidans avrinningsområde med undantag för några källsjöar på Hökensås. Detta är gynnsamt för öringen som är känslig för låga pH-värden.

Höstvandrare

Vandringen sker i september-oktober och troligtvis hittar öringen tillbaka till lekcområdena med hjälp av lukt- och smaksinnet. Leken sker i oktober till november då rommen läggs i gropar vilket fiskarna själva gör i bottengruset. Honorna skapar gropar i gruset genom att slå med stjärten och lägger sedan rommen i dessa. Varje hona av Tidanöring kan lägga upp till 6000 romkorn. Öringen överlever leken och kan vandra upp flera gånger.

Öringföda

Under den första tiden efter kläckning lever ynglen av sin från romkornen medförda gulesäck. Sedan övergår de till att främst leva av sländlarver, kräftdjur och i senare skede småfisk. Öringen kan bli röd i köttet och det beror på intaget av märkräcka och pungräcka. Dessa innehåller karetenoider som ger köttet en lyster röd färg. Efter att öringen vandrat ut i Vänern så lever den av andra fiskar, främst siklöja och nors.

Ungdomens farliga liv

Ynglen stannar i ån i två till tre år där de lever av plankton och vatteninsekter. Konkurrensen med andra fiskarter är hård. Sedan vandrar öringarna tillbaka ut till Vänern. Vid passage av mer lugnflytande sträckor blir många öringyngel mat åt rovfiskar såsom gädda.

Öringyngel är utsatta under uppväxten.

Permanentboende

Vissa öringindivider stannar permanent i Tidan eftersom olika vandringshinder isolerat populationer i vissa vattendrag som i Ösan. Dessa stationära fiskar blir oftast mycket mindre till växten än de sjövandrande fiskarna och kallas bäcköring.

Inventeringar

Inventeringar har genomförts för att hitta områden som kan utgöra värdefulla lek- eller uppväxtområden. Inventeringar har utförts i Karlsforsbäcken, Stålkvarnebäcken, Nolängsån, samt delar av Ösan och även i biflödet Luttran.

Inventerat vattendrag i Skövde.

Längdmätning av öring.

Det har även gjorts inventeringar av Tidans biflöden Fägrebäcken och Kronogårdsbäcken som ligger uppströms Östen. Arbetet har utförts av Skogsstyrelsens arbetslag.

Vid inventeringen har vattendragen delats in i delsträckor utifrån vattnets strömningshastighet och sedan har bottenförhållanden och strandvegetation granskats. Delsträckorna har sedan klassats utifrån hur lämpliga de är för öringen. Totalt har 40 km vattendrag inventerats i projektet.

Åtgärder för att öka leken

Mariestads sportfiskeklubb har drivit arbetet med de konkreta restaureringsåtgärderna. De åtgärder som genomförts eller planeras är:

1. Nedströms Tidavad vid Trilleholm har en gammal damm som ej längre används rivits ut vilket återskapat 150 meter strömsträcka och ökat öringens vandringsmöjligheter. Dessutom har vattnet fördelats på fler kanaler och lekgrus har lagts ut så att ca 3 000 m² lekområde återskapats.
2. Vid Ullervad, en dryg km uppströms Trilleholm, planeras en fiskväg förbi en befintlig kraftverksdamm samt utläggning av grus på 1 500 m².
3. Vid Stålkvarnebäcken vid Karlsfors i Skövde har en ny fiskväg öppnats. Här har biotopvårdande åtgärder genomförts genom att lämpligt bottensubstrat lagts ut på en sträcka av ca 600 meter.
4. I Nolängsån i Skövde har ca 200 m² lekområde restaurerats genom utläggning av sten och grus vid utloppet i sjön Lången.

Nedan finns bilder på några av de vandringshinder som åtgärdats.

Före

Efter

Miljömål som berörs av projektet

Följande miljömål berörs av projektet "Sjövandrande Tidanöring":

- Ett rikt växt- och djurliv
- Levande sjöar och vattendrag
- En god bebyggd miljö

"Vi ska lämna över ett samhälle till nästa generation där de största miljöproblemen är lösta" - Riksdagsbeslut 1999.

Våren 1999 antog riksdagen 15 miljömål och några år senare lade man till ett 16:e miljömål. De 16 miljömålen beskriver tillsammans det ekologiskt hållbara Sverige och ska uppnås inom en generation.

Finansiärer och andra samarbetspartners

Följande intressenter har medverkat vid projektet:

MARIESTAD Mariestad kommun

Mariestads sportfiskeklubb

SKÖVDE KOMMUN Skövde kommun

Tidans vattenförbund

TÖREBODA Töreboda kommun

Metsä-Tissue Metsä-Tissue AB

SKOGSSTYRELSEN Skogsstyrelsen

Electrolux Home Products

FISKERIVERKET Fiskeriverket

Långens fiskeområdesförening

Ösans nedra fiskeområdesförening

LONA-bidrag

Naturvårdsverket har mellan åren 2004 och 2006 delat ut 300 miljoner kronor i den så kallade Lokala naturvårdssatsningen (LONA). Landets kommuner har kunnat ansöka om bidrag hos Länsstyrelsen som sedan fördelat pengarna mellan olika projekt inom naturvård och friluftsliv.

Projektet startade 2004 och beräknas vara färdigt under våren 2009.

Hemsidan har tagits fram inom projektet "Sjövandrande Tidanöring"